

מסורת הש"ס

(א) מגילה ב: (ב) ג"ח שם
(ג) [שם ויומא פ. תמורה טו:]
(ד) יומא פ. ה (ה) [ז"ל בבר
הרה: ו] (ו) [ע"י עירובין נד: אין
פורה נקטת וכו'], (ז) [מנחות
כט: ע"ש], (ח) יומא לח: ע"י
נה. מנחות כט: (ט) [דף ב: שם]
(י) [זבחות סג.], (יא) [שם]
(יב) [ועי' שם ח' מגילה ב: ד"ה
ועוד], (יג) [מגילה פ"א ה"א]
(יד) אבות דר"נ פ"י

הגהות הב"ח

(א) גם' להיכן אוליכם לגן:
(ב) רש"י ד"ה מיהוה וכו'
תרוויחו ולא הוזה ידעי:

רבינו חננאל

[illegible]

הבונה פרק שנים עשר שבת

קד.

1 אֱלֹהֵי הַמִּצּוֹת אֲשֶׁר צִוָּה
יְיָ אֶת מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּהַר סִינַי וַיִּקְרָא כֹּז לֵד
2 אֶם לֹלְצִים הוּא יִלְיָץ
וְלַעֲנֻיִּים יִתֵּן חֶן:
משלי ג לד

מוסף רש"י

[illegible]

מוסף תוספות

א. ד[ב]ארותיות הכפופות
 עיט"א. וכו'.
 ב. [ב]ארותיות הפטורות
 הומ"ס. עיט"א. ג. בדרך
 מה נשך, דבין להלוו
 פתוחות או תלמות
 תיקשי או דתניא אלה
 המצוות וכו'. עיט"א.
 ד. כלומר מן צפץ, כלומר
 אלו ארותיות שקבלן
 ישראל מן צופץ. רמזין.
 ומשום לשון נופל על
 הלשון נקרא ממציץ.
 בלשון 'צופץ'. מוס' מגילה
 ז: ד"ט ועד. ה. דמעיכא
 שבקו יליא פתחא. מוס'
 סלה".

רב נסים גאון

פֶּקֶד שְׁנֵים עָשָׂר הַבְּנוֹת
אמרו לה לר' יהושע
בן לוי אתה דרדקי לבי
דרשא ואמרו מילא דאפי'
במי יהושע בן נון לא
יתאמר וכו'. וכו'. וכו'. וכו'.
בראשית דר' אושעיא אמר
מעשה היה ביים סגור
ולא נכנסו הכהנים לבית
האזנה והיו שם תינוקות.
הוציאו באו ונעשה כצופים
(כר.) ויש אומרים ר' יוא
יהושע רבי' היה, קראו
לעוהן גם במעללי יחנני
נצר. ומשבתה לא בגמ' דבי
מערבא כפ' מגילה נקראת
(הל' טו.)

גְּרוּעֵי קָא מְנוּעֵי לֵיה דַּאמְר רַבִּי חִיָּא בְּר אֲבָא מְנַצֵּץ צוּפִים אַמְרוּ. וְחִיָּא דִּהֲכָא מִשְׁמַע^א דְּנַפְתּוּחָה קֹאמֶר לְוּפִים אַמְרוּ וּכְפִ"ק דְּמַגִּילָה (דף ב:) פִּרְקִי עֵלָה דְּרִי חִיָּא בְּר אֲבָא מֵאֲחָלָה הַמָּנוֹת שֶׁאֵין נִבְרָא רַשָּׁי לְחַדֵּשׁ דְּבַר וְעוֹד לְהַאמֵּר דְּרִי חֲסֵדָא וְסִימָן שְׁלֹחוֹת בְּנֵי הָיוּ עוֹמְדִים מִשְׁמַע דְּרִי

חייא^ב בסתומה איירי ואורי^ה דה
 קאמר התם ועוד האמר רב חסדא^א
 ועוד אי רבי חייא בר אבא בסתומה
 איירי תקשה נמי דרב חסדא אלף
 ודלי בקפוחה איירי והא דנקט
 מנפך ולא נקט להו כסרי אלפא
 ביהא משום למנפך משמע מן
 לופיס^ט: **נבוב** בובן בהר רהב.
 תימא דלמאי נקט להו כיון דלא הוה
 בלומות: **א"ר** "יהושע בן ציוי אתו
 דרדקי בו." **י** צירושלמי ובגראשית רבה
 (פ' א) **א** קאמר דר' אליעזר ור' יהושע
 הוו מאותן דרדקי וחולק על הש"ס
 שלנו והא דלמך צפרקי דר' אליעזר
 שלא למד ר' **י** אליעזר תורה אלף עד
 שהיה גדול היינו שלא עסק עד
 שנעשה גדול: **אית** דגריס **בא**
צייטא פתוחין צו. כלומר ש'ן פתחים
 ליכנס בא ליטער מסייעין אותו שפותחין
 לו פתח ליכנס והיינו דהויא דלעיל
 בצניק ליה פתח ליכנס ולהניא דגרסי
 בא ליטמא פותחין לו כצדק לומר
 דמסייעין אותו הוי טפי מפותחין:^ה
 נכתוב

ידל"ת דרל"ת מגומ"ל דליתן ליה בציענה כי היכי דלא
 שמו של הקב"ה ז"ח ט"י כ"ל ואם אתה עושה כן
 תקד ומוטיב לך ונותן לך ירושה וקושר לך כתר לעוה"ב
 מה מאמר פתוח מאמר סתום נו"ן כפופה נו"ן פשוטה
 ס"ע סמוך עניים ל"א סמינין עשה בתורה וקנה
 וטהר פה פתוח פה סתום צד"י כפופה וצד"י פשוטה
 שחיינו נאמן כפוף נאמן פשוט חוסיף לך הכתוב
 נאן שנתנה התורה במגד ראש קו"ף קדוש רי"ש
 אפיה דקו"ף מרי"ש אמר הקב"ה אין אני יכול להסתכל
 בך תגיה דקו"ף לגבי רי"ש אמר הקב"ה אם חוזר בו
 תי ומו"ט כרעיה דקו"ף תלויה דאי הדר ביה לעייל
 לריש לקיש דאמר ר"ל מ"ד² אם ללצים הוא יליץ
 אם פותחין לו בא ליטחר מסייעים אותו שי"ן שקר תי"ו
 וקרבן מיליה אמת מרחקא מיליה שיקרא שכיח קושטא
 אחדא כרעיה קאי ואמת מלכן לבוניה קושטא קאי
 ש אותי תעב אתאזה לו ב"ש בי לא חשק שמי יחול עליו
 עליו ד"ק דלתותי נעל קרניו לא אגדע עד כאן מדת
 ס"א ת"כ ב"ש אם אתה בוש ג"ר ד"ק אם אתה עושה כן
 גיה הוי בינך לאף ז"ע ח"ס ט"ן ואין אתה מזדעזע מן
 של גיהנם לפני הקב"ה רבונו של עולם לים כ"א אמר
 ר' אף אם חס עליהם מפני שבעטו בגיף דכ"ף רכים הם
 וק"א אין לך חלק בהן ומרוז"ן ש"ת אמר גיהנם לפניו רבונו
 של ש"ת א"ל א"ל ב"ם ג"ן ד"ס להיכן אוליכין * לגן הדס
 יני הקב"ה רבונו של עולם עיף אנכי ז"ץ ח"ק הללו זרעו
 זר ישר לי כיתות כיתות של עובדי כוכבים שאני נותן לך:
 מתני'

עלויי קא מעלי ליה. שהיה מ"ס סתומה בלוחות אבל מ"ס פתוחה
לא היה בלוחות כדמפרש מנצפך צופים אמרו וכיון דאמר רב
חסדא מ"ס וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדים לא אפשר לאוקומיה
אלא בסתומה דהואיל והכתב היה גראה משני עבריהם היה לה ליפול
אם לא שנס היה עומד אבל פתוחה
איך זה נע ע"כ מנצפך דרבי ירמיה
דאמר צופים אמרו בסתומים קאמר.
יש שמקשין סוגיא זו על סוגיא דאמר
במגילה^ה דרמינן הא דר' ירמיה אהא
דרב חסדא אלמא תרוייהו בסתומין
ואין זו קושיא שכן דרך הש"ס המקשן
מהפך הסגרא כאן כדי שיקשה
ובמקום אחר מהפכו לפי הקושיא ואי
הוא צע התם לתרוי' כי אימתר דרב
חסדא בסתומין ודר' ירמיה בפתומין
הוא מתקן ליה אלא סתורא סתומא
שני ליה התם וה"נ: מיהוה סוף.

מתייורו ולא (ט) ידעי הי' בזמלע מיצה
כר' ונקרא מנחם. האותיות הפוכות
והמציבה הפוכה ולא אשמועינן אלף
שהיה החקק נוקב את כל הלוח
ולפיקר היו מ"ס וסמך' בנס: נבז
בכר סרו. לא היו בלמות אלף מיצה
בעלמא נקט: אלף בינה למוד
מורה: מ"ט פשיט כרעיה דגימל'
לגבי דל"ת. ולא לגבי צ"ת: מ"ט
פשיט כרעיה דל"ת לגבי גימל'.
ולא לגבי ה"א שמוסכה קאת לזד
גימל': דלימליה ליה. עני נפשיה
ולא יטריחמו לבעל הבית לרין אחריו:
ה"ו. כמו אני והו (סוכה דף מה). שמוס
הס: ומטיב לני. היינו מר"ט: ייחוס.
היינו יו"ד: כסר. היינו כ"ף: לעולם
הבא. היינו למ"ד: מאמר פסוח
ומאמר ססוס. יש דברים שנתן רשות
לדרושן ויש שאתה מנחה לנסותמן
כגון מעשה מרכבה: נאמן כפוף. אדם
כשר צריך להיות כפוף ועניו וסופו
ליותם פשוט חפוף לעולם האו
סימנים. של סדר שמועות דתנא כל
אמורא בגימרא דלא תשכח אחת מהן
כגון אלו שבצ"ס: פה פסוח. בשעת
המכנסים פור': פה ססוס. בשעת
המפורים כנס' אס יש גדול ממך:
במור ראש. צרתה ועוניה ימירה:
מ"ט מהדר אפי' דקו"ף מרי"ש. לישנא
דמעליא הוא שאחוריו של ר"ש לגבי
הקו"ף. שאין הקב"ה רואה להסתכל
בפני רשע: סגא דקו"ף. כמין יו"ן
שעושין בסופו של גו קו"ף: כרעיה
דקו"ף תליא. שאינה נדבקה עם גגה:
ליעול בזה. יקיף תחת רגלי הקו"ף
ויכנס בפתח של ימין: מסייעין אוח.
ומכניין לו פתח: הוא יליך. מעלמו
יליך לא יסייעוהו ולא ימנעוהו: ואס
לענוים. ולמדה טובה הוא נמשך:
ימן חן. יסייעוהו מן השמים: מקרבן
מילי. אומותיו קרובות ששמן
הקרובות כסדרן של אלפא ביטא

אמם מרחקן מילין. זו בתחילת אל"ף ב"ת וזו באמצע וזו בסוף: **אחד כרעא.** כל אות ואות שבו עומדת על רגל אחת: **אמם מלגן לצוני.** מושכבין תחתיה אותיותיו כמין לצינה דאל"ף הרי יש לה צ' רגלים ומושבה טוב ורגל השני רחב: **אסאוף לו.** בתמיה. וכן כולן: **ע"כ מרם הרשעים.** כן הוא נדרש אלל רשעים: **אס אפ בוש.** מלחטא: **ג"ר ד"ק גור צדוק.** נפשוך מהא צדורה תחת כסאי ודוק שמנים: **י"ס כ"ל.** גיהנם קרוי ים כל לפי שהרוב הולכים שם: **אמר שר של גיהנם.** לים שלי מן את כל העולם ואפי' ישראל: **אמר ליה אח"ם בט"ע ג"ף.** אלפא ביחא הרי אלל אל"ת ב"ש וכולן סדורות בספר יצירה: **אני אחום עליהם של שבעטו בגיף.** בינאוף: **דכ"ץ.** נוטריקון דכ"ס כניס צדיקים: **אין לך.** גיהנם חלק בזה בשראל: **ומרו"ן ש"מ.** ואומר שר של גיהנם וזוניו מורעו של שם כל העושר וישרים: **א"ל ב"ם.** אמר לו הקצ"ה לא יחא לך חלק בזה: **ג"ו ד"ם.** אמר הקצ"ה אולינס לנן הדס לנן עדן: **ה"ע ו"ף.** הנני עף ברעב: **ו"ץ ח"ק.** הללו זרעו של יצחק לא ולא אמנם לך: **ט"ר י"ש כ"ם.** שמור לי והמתן יש לי כמות אחרות: **מתנ"י**

מתני'

עין משפט
גזר מצוה

בבא א מרי פייא מהל' שנת הל' טו סתם לאון סה:
בו ב מיי' שם הל' יא:
בו ג ד שם הלכה טו:
בבא ה שם הלכה טו טושיע ארי' סה' שם ספק ד ה:

בבא ז מיי' שם הל' יד:
בא ז שם הלכה יא:
לא ח שם הלכה יג:
לב ט מיי' פי' מהל' גירושין הלכה ב סתם פשין ב טושיע ארי' סימן קכה ספק יג:
לב י מיי' שם הלכה א טושיע' שם ספק ב:
לד ב מיי' פי'א מהל' תפילין הלכה טו טושיע' פי' ד מ' רעו ספק ב ועיין צ"ח:
לה ל מיי' פי'א מהל' שנת הלכה ט:
לו ב מיי' פי'ט מהל' שנת הלכה ט:
לז ב מיי' פי'א שם הלכה יב:
לח ס שם הלכה יג:

מוסף רש"י
סבא. וזניך גלשון קודש, אורחמנשיי' גלשיין (מגילה יח). סקרתא. גבס אדום שקורין מנייא (גיטין יט). חרמא דאושכפי. סס שטענין צו מענטלס שטוריס (מגילה יט). במי טריא. מי גשמים, גלשון מורי, מי טריא מיס שטוריס צו פרי שווא קען עפליס, גלי'ס גלשיין (גיטין יט). באבין. גירקא רשיי' גלאר, שגף השפוטת גמים ומשפוטס (שם). בשחור. פתחן (שם). ובשיחור. חרמא דאושכפי (שם).
הדרן עלך הבונה
ונתבאר לכתובין יהודה. שהיה טועה וסבור שאיך לכתוב יהודה (גיטין ב). וטעה ולא הטיל בו דלת. הרי השם כתוב אלא שאל שםטו ע"כ (גיטין טו) מעביר עליו קולמוס. לשמו (שם טז).

מוסף תוספות
א. כי לא נתכוון לאלו. ריטב"א. ב. אלא שעבשור היה מתכוין לכתוב האחת לכתוב יהודה (גיטין ב). ועלו בידו שתיים, וכגון דלא נתכוין לכתוב שתי אותיות ידועות, אלא. טריא ד"ה מלאה. ג. [וכן] 'קנקנתום', חרמא דאושכפי, פי' בקונטרס ארדמני' 'מוס' גיטין יט. קנקנתום. ד"ה [ו]לפירשו, קנקנתוס ושיחור אחד הוא. טריא. [וכן] דבמתני' קניין קנקנתוס ותני ר' חייא שיחור, ודאי מילתא אחתיה היא. ריטב"א.

רבינו חננאל
כתב את אחת סמך לכתב. כגון שהיה כתוב גי' וכתב תחתיו ח"ת, אף על פי כי נמצא נח ונהיה שם כתוב פטור הוא, ודלא כר' אליעזר דאמר האורג חוט אחד על הארג חייב אבל אם היתה מזוזה חסרה את [אחת] או ספר היה חסר את [אחת] והשלימו, אע"פ שלא כתב אלא את אחת [סמך לכתב] חייב ואפילו לרבנן, דקיי"ל להשלים שאני מי טריא.

קד:

נתכווין לכתוב ח' וכתב שני ויניין. וא"ת מאי איריא נתכווין לכתוב ח' דלא נעשית מחשבתו אפילו נתכווין לכתוב ז' אחד וכתב שני ויניין פטור? כמו נתכווין לזרוק צ' וזרק ד' (לעיל דף עג.) וכן קשה לצרייחא דמייתי בגמרא נתכווין לכתוב אות אחת ועלו צידו שמים חייב אמאי חייב מ"ש מנתכווין לזרוק שמים וזרק ד' וי"ל דמיירי כגון שהיה צריך לכתוב שתי אותיות איזה שתי אותיות שיהיו^ב להשתא נתכווין לדבר איסור וגם נעשית מחשבתו ואפילו הכי פטור כדמפרש בגמ' משום דנע"י זיווי וא"ת מאי איריא נתכווין לכתוב ח"ת אפי' נתכווין לכתוב שני ויניין וכתב גלא וזין פטור וי"ל דנקט נתכווין לכתוב ח' לרבותא דדוקא כתב שני ויניין דנע"י וזין פטור אבל כתב שתי אותיות אחרות דלא נע"י וזין חייב ואע"פ דהשתא מיהא לאחת לאו דמתכוין: **שיחור**. פירש רש"י איידרמני' ^ג ואין נראה דאמאי הוה קרי ליה רבי חייא גל"א ולא נקט ליה גלשון ט' ומתני': **בן סטרא**. "אור"ת ^ד דהא בן סטרא דלאמרינן הכא דהוה צימני פסוס בן יהודה דהוה צימני רבי עקיבא נדמוכח בפרק בתרא דברכות (דף סא: ^ה):

אמר רב חסדא דלא בר' יהודה. וא"ת רב אחא צרבי יעקב דקאמר אהיהא דקאמר רב חסדא צפ' שני דגיטין (דף כ.) גט שכתבו שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה באלו למחלוקת ר' יהודה ורבנן דתניא נתכוין לכתוב כו' ודחי רבי אחא צר יעקב דלמא לא היה ע"כ לא קאמרי וט' התם גבי תורה אלא משום זה אלי ואנוהו אבל גבי גט מודו א"כ מתני' דהכא כמאן אמאי וי"ל דדוקא בגט שהיה כתוב שלא לשמה הוי כתב עליון כתב לכולי עלמא שהאחרון מתקן יותר מן הראשון שעושהו לשמה אבל כשאין כתב העליון מתקן כלום לכ"ע לא הוי כתב ובהכי מייירי מתני' ואמתא ככ"ע ורב חסדא דקאמר הכא דמתני' אחיא דלא כר"י לטעמיה דקאמר התם גבי גט באלו למחלוקת ר"י ורבנן ומשמע ליה דמתני' דהכא בכל ענין איירי אפי' כשמתקן בכתב האחרון אבל לרב אחא צר יעקב ע"כ מתני' לא איירי בכל ענין דבגט לא מני איירי **התם** מחוסר מעשה. בפרק כל המנחות בלוח מזה (מנחות דף מ.) צהניח צצר על גבי גמלים ונללה צו כגירוגרת צצמי מקומות איכא מאן דמחייב ואיכא מאן דפטרי מאן דמחייב סבר דלא דמי לכתב על שני כותלי הבית שאין מוסיף שם חסרון קריצה כמו כאן: והסתמא

ששת הכא במאי עסקינן כגון שנמשלו לגגו של ח"ת ועשאו שני ויניין רבא אמר כגון ^ו שנמשלו לתגו של דל"ת ועשאו רי"ש תנא נתכווין לכתוב אות אחת ועלו

והספר לכך צריך: רבא אמר כגון שנעטלו לסגא דדלי"ס. דלא הוי אלא הגהת אות אחת ובדצר מועט חייב הוולא וזהו מיקון הספר ^ו דאסור לאדם לשהות ספר שאינו מוגה משום אל משכן בזהליך עולה (פיוז יב) והוה ליה ככתב אות אחת והשלימה לספר דאמרן לעיל דחייב ואפי' לרבנן: ועלו

קריבה. כלומר אין שם חסר דבר במלאכה אלא אילו האריך המים עד שיקרענו לשיין הרי נתברר הדבר, אע"פ שגם עתה המכונן זה האות כנגד זה האות קורא השם הנכתב מחוסר קריבה הוא. ואקשינן והתנן על ב' דפי פניקס ואין נהגין זה ע"י זה פטור. ופריקנן התם לגבי הפניקס מחוסר מעשה קריבה, כלומר צריך מעשה לקרב דפי הפניקס שהוא מעשה אחר ודלתי מעשה התכובה, ואם לא קריבה ולא כלום הוא, שאין שם ב' אותות. ואם תאמר גם זה צריך להאריך האות האחת ולקריבה לחברתה לחיותן וקראות יחדיו. לא דמי הא להא, דהתם כבר האות כתובה היא, מאי אמרת היא קטנה ורוצה לעשות גדולה, בין קטנה לגדולה לא איכפת לן. לפיכך כתיבת [חזיא] וחייב. תנא הגיה אות אחת חייב. ואקשינן השתא כתב אתה אתה פטור, המגיה חייב. ופריקן רבא כגון שהיה ספר שהיה חסר לר"ש ובא להגיהו שנטלו לתגיה של דל"ת ועשאו רי"ש והשלימו לספר, דקיי"ל כתב אתה אתה חייב דברי הכל חייב. וי"א כיון שנטלו לתגו של דל"ת מחוקי וכתבו רי"ש. ודברי אביי פשוטין הן. תנא נתכווין לכתוב אתה אתה

הבונה פרק שנים עשר שבת

מתני' **על שני כוסלי וזויות**. אחת במזרח ואחת בצפון סמוכות זו לזו במקצוע: **על שני לוחי פניקס**. פניקס של חטוניס כעין אותן של סומריס^ט שיש להם לוחים הרבה חקוקין וטוחין בשעוה: **על שני לוחי פניקס**. רבותא אשמועינן דאע"ג דלאו אלוה אחד הם אם נהגין

ונקריין זה עם זה שכתובין על שני שפתי הלווחין סמוכים זה לזה חייב: **הנוסב על צפרו**. צדיו: **המסרט**. צמכתא או צסיד ^ט: **צמשקין**. כמו מי תומים שמשחקין בהן ^א **צמי פירוס**. כל פירות: **צאבן דרכים**. צביטן. לשון אחר צאבן דרכים בצלצעו שרט כמו אותיות צעפר נגוז: **צאבן הסופרים**. עפרורית של קסת הסופר: **לאחר ידו**. צגג ידו שאלחו הקולמוס בצלצעומו והפך ידו וכתב: **מרפיקו** (א). **איילי ידיו: רפצ** **אות אחת סמוך לרפצ** אלא אות המכונה זיוג אות להשלימה לשמים: **רפצ ע"ג הכסב**. העביר הקולמוס על אותיות הכתובים כצר וחדס: **נפכוין לכתוב ח"ס**. ודילג הקולמוס ולא נראה הגג של ח"י"ת אלא שני הרגלים ונראה כשני ויניין: **על שני כוסלי הבית**. שעשוי במקצוע: **על שני דפי פניקס**. שעשוי עמודים כמגילה וכתב אות צעמוד זה וחות צוה ואינו יכול לקרצן אלא אם כן יחמוד הפסק צציניהם וה"ה לכותלי הבית רחוקין זה מזה. ותנא דרישא שני כותלי הבית דסתמא אין נהגין זה עם זה וסדר תנא שני דפי פניקס וה"ה לכותלי הבית ולא זו אף זו קמני: **רפצ** **אות אחת על שם נועריקון**. שעשה סימן נקודה עליה לומר שלהבין צה חיצה שלימה כתבה: **גב' סמא**. אורפמיני'ט: **סקרפא**. אינמיני"א צבס אדום שזובעין צה תריסין: **קומא**. גומ"א שרק אינן. **חרפא דאושכפי**. ארמיני'ט: **רפצו**. לגט: **צמי טריא**. י"א מין פרי וי"א מי גשמים: **אפלא**. מי עפליס גל"ש: **באצר**. צעופרת ומשחיר כשהוא משפץ שפופרת על האקר **בשחור**. פיסח: **שיחור**. אדרמיני'ט: **הוולא כשפים**. שלא היה יכול להוציאן כמזכים שהיו מחרטומין צודקין כל היוצאים שלא יוצאו כשפים ללנדס לבני מדינה אחרת: **שוטפ** **היס**. שטות היה צו לעשות מה שאין דרך בני אדם עושים ומסר נפשו על הדצר': **א' על הארג** וסוף א' ארג על קצת ארג: **וטעה ולא הטיל צו דלס**. וגמלא שם נכתב צמקומו אבל לא ככוונה: **מעביר עליו קולמוס**. לכוונת שם על כל אותיותיו כאליו הוא כותבו: **והשלימה לספר**. אות אחרונה של אחת מכ"ד ספרים: **מחוסר מעשה דקריצה**. אינו מקרצין אלא על ידי קליצה המפסיק ציניהן. וכי קאמר רב אמי כגון כתב אחת על שפת לוח זו וצטרביה ואחת על שפת לוח זו בצפורי ואמה יכול לקרצן שלא צמעשה אלא קריצה בעלמא: **ועשאו שני ויניין**.

והספר לכך צריך: רבא אמר כגון שנעטלו לסגא דדלי"ס. דלא הוי אלא הגהת אות אחת ובדצר מועט חייב הוולא וזהו מיקון הספר ^ו דאסור לאדם לשהות ספר שאינו מוגה משום אל משכן בזהליך עולה (פיוז יב) והוה ליה ככתב אות אחת והשלימה לספר דאמרן לעיל דחייב ואפי' לרבנן: ועלו קריבה. כלומר אין שם חסר דבר במלאכה אלא אילו האריך המים עד שיקרענו לשיין הרי נתברר הדבר, אע"פ שגם עתה המכונן זה האות כנגד זה האות קורא השם הנכתב מחוסר קריבה הוא. ואקשינן והתנן על ב' דפי פניקס ואין נהגין זה ע"י זה פטור. ופריקנן התם לגבי הפניקס מחוסר מעשה קריבה, כלומר צריך מעשה לקרב דפי הפניקס שהוא מעשה אחר ודלתי מעשה התכובה, ואם לא קריבה ולא כלום הוא, שאין שם ב' אותות. ואם תאמר גם זה צריך להאריך האות האחת ולקריבה לחברתה לחיותן וקראות יחדיו. לא דמי הא להא, דהתם כבר האות כתובה היא, מאי אמרת היא קטנה ורוצה לעשות גדולה, בין קטנה לגדולה לא איכפת לן. לפיכך כתיבת [חזיא] וחייב. תנא הגיה אות אחת חייב. ואקשינן השתא כתב אתה אתה פטור, המגיה חייב. ופריקן רבא כגון שהיה ספר שהיה חסר לר"ש ובא להגיהו שנטלו לתגיה של דל"ת ועשאו רי"ש והשלימו לספר, דקיי"ל כתב אתה אתה חייב דברי הכל חייב. וי"א כיון שנטלו לתגו של דל"ת מחוקי וכתבו רי"ש. ודברי אביי פשוטין הן. תנא נתכווין לכתוב אתה אתה

מסורת הש"ס

א) ור' יהושע פוסר,
ב) מגילה יח: גיטין יט,
ג) ג"ז שם צניטין,
ד) [ומסכת פייבין, ס) חולין מט: דה ל: א),
ה) בן סטרא בן פנדרה הוא אמר רב חסדא בעל סטרא בעל מדרסא בעל פסוס בן יהודה הוא אמר סטרא אלו מריס מגדלא שאל היא כלאמרי כסומבדיחא סטת דא מצעלה. [תפסות הש"ס, ד) ו]נקמן קה. ח) גיטין כ. מד. קה. וי"ץ,
ח) גיטין כ. מד. [ומסכת פיה הלכה ג, ג]נמ' סופרים פיה הלכה ג,
ט) כצ"י רבה ובי"ה מחדשי הר"ן לקמן קה. י) [וכיתות יט: א] ונ' 'מוס' מנחות כט: ד"ה דחטוריה,
ז) כצ"א: גלחיס,
ח) כצ"א: כסורא,
ט) בעל סטרא בעל מדרסא ומקרא על שם בעל אמו אע"פ שהוא היה ממזר. [תפסות הש"ס, ט) (מכניות יט: א) ונ' 'מוס' גיטין יט. ד) הלן זה י"ה הטעיר. דפ"ה,
ז) יסו היה צימני יהושע בן פנדיה כדמוכח צפ' תנאל דסותה (דף מו.) ולא כר' יהושע בן פנדיה שהיה לשו' הנעיר כשני ידים ור' יהושע היה קריס טובא לר' עקיבא: אמו מריס מגדלא שאל היא. והא דקאמר בעיקר דמגני' (דף ד.) רב צבי הוה שכיח צבי מלאך המות וכו' אמר לי בלטהיה וזל אימי לי מריס מגדלא שאל שפעם שהיתה צימני רב צבי מריס מגדלא שאל אחרת היתה אי' נמי מלאך המות היה מספר לרב צבי שפעם שאירע כבר מומן גדול. דפ"ה.

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה מרפיקו. יצ"ב צ"ח צרי"ס מנתיב דף ג' ע"א וצמי"ש 'מוס':
ב) תוס' ד"ה אמר רב חסדא ופי' ע"כ דא' קאמרי רבנן התם:

גליון הש"ס

גב' א"ר אבי כהב את אחת בבבירא. עיין לעיל דף פ ע"ב 'מוס' ד"ה צעלס אחר: תוס' ד"ה בן סטרא ע"י כסיד"ד קמץ ע"ד. ועיין 'מוס' מנתיב דף ד' ע"ב ד"ה הוה שכיח:

לעיו רש"י

אורפמיני'ט. צבע צחוב (עשוי מורניך גפרי). אינמיני"א [מגיני'א]. מיניס, עופרת אדומה. גומ"א. שרף (שם אילן). אינמיני'ט [אורדימיני'ט]. סולפט מתכת, ויטריוול. גלי"ש. עפץ בלוט. אורדימיני'ט. סולפט מתכת, ויטריוול.

רבינו חננאל (המשך)

או סיקרא ע"ג דיו חייב, ר' יצחק אמר חייב שתיים, אחת משום כתוב ואחת משום מוחק. א"ר אמי כתב אתה אתה בטבירא ואת אחת בצפורי חייב, כתיבה היא ולא שמוחסרת קריבה. וזה ששמענו פירוש זה כגון שכתב בקרקע בטבירא שיין ובקרקע כנגדו בצפורי [מי'ם] חייב, מי"ט כתיבה [חזיא] שהרי כתב ב' אותות והן שם אלא שמוחסרת

קריבה. כלומר אין שם חסר דבר במלאכה אלא אילו האריך המים עד שיקרענו לשיין הרי נתברר הדבר, אע"פ שגם עתה המכונן זה האות כנגד זה האות קורא השם הנכתב מחוסר קריבה הוא. ואקשינן והתנן על ב' דפי פניקס ואין נהגין זה ע"י זה פטור. ופריקנן התם לגבי הפניקס מחוסר מעשה קריבה, כלומר צריך מעשה לקרב דפי הפניקס שהוא מעשה אחר ודלתי מעשה התכובה, ואם לא קריבה ולא כלום הוא, שאין שם ב' אותות. ואם תאמר גם זה צריך להאריך האות האחת ולקריבה לחברתה לחיותן וקראות יחדיו. לא דמי הא להא, דהתם כבר האות כתובה היא, מאי אמרת היא קטנה ורוצה לעשות גדולה, בין קטנה לגדולה לא איכפת לן. לפיכך כתיבת [חזיא] וחייב. תנא הגיה אות אחת חייב. ואקשינן השתא כתב אתה אתה פטור, המגיה חייב. ופריקן רבא כגון שהיה ספר שהיה חסר לר"ש ובא להגיהו שנטלו לתגיה של דל"ת ועשאו רי"ש והשלימו לספר, דקיי"ל כתב אתה אתה חייב דברי הכל חייב. וי"א כיון שנטלו לתגו של דל"ת מחוקי וכתבו רי"ש. ודברי אביי פשוטין הן. תנא נתכווין לכתוב אתה אתה